

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot och körkortslagen samt till vissa lagar som har samband med dem

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot och körkortslagen samt till vissa lagar som har samband med dem (RP 103/2017 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och kommunikationsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 37/2017 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 22/2017 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Ville Hinkkanen, justitieministeriet
- polisinspektör Jari Pajunen, inrikesministeriet
- budgetråd Riku Jylhäkangas, finansministeriet
- trafikråd Kimmo Kiiski, kommunikationsministeriet
- referendarieråd Mikko Eteläpää, Riksdagens justitieombudsmans kansli
- tingsdomare Maritta Pakarinen, Helsingfors tingsrätt
- överdomare Ritva Isomoisio, Åbo förvaltningsdomstol
- konsultativ tjänsteman Virpi Jalkanen, Riksåklagarämbetet
- häradsåklagare Pieti Kannala, åklagarämbetet i Östra Nyland
- polisinspektör Konsta Arvelin, Polisstyrelsen
- överkommissarie Pasi Back, polisinrättningen i Inre Finland
- avdelningschef Kimmo Pylväs, Trafiksäkerhetsverket
- verkställande direktör Pasi Nieminen, Automobilförbundet rf
- advokat Antti Riihelä, Finlands Advokatförbund
- professor Dan Frände
- professor Pekka Viljanen.

Betänkande LaUB 14/2017 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Rättsregistercentralen
- Trafikskyddet
- Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- Finlands domareförening rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om föreläggande av böter och ordningsbot och körkortslagen samt vissa andra lagar som har samband med dem ändras.

Det faktiska användningsområdet för bötesförfarandet utvidgas enligt förslaget genom att behörigheten att förelägga körförbudspåföljder till alla delar överförs till polisen. Till följd av ändringen kan rattfylleri behandlas i bötesförfarande. Körförbud meddelas i ett administrativt förfarande utifrån ett fällande avgörande.

Ett krav på att ärendena ska vara enkla och klara tillfogas som en allmän förutsättning för att bötesförfarandet ska kunna användas. Den misstänktes samtycke, som utgör en förutsättning för bötesförfarandet, lättas upp så att erkännande och godkännande av påföljden som element i samtycket slopas. Som motvikt till detta föreslås att den misstänkte i fortsättningen kan anföra besvär hos domstolen utan begränsningar av besvärsgrunderna. Ändringar föreslås i de procedurbestämmelser som ska iakttas vid handläggningen av sådana besvär.

Förfarandet när polisen meddelar körförbud förenklas enligt förslaget så att föraren kan börja höras redan på platsen för händelsen. Dessutom ska ett beslut om körförbud för en person som har temporärt körförbud kunna delges som vanlig delgivning. Polisens möjligheter att bestämma att ett temporärt körförbud ska upphöra utvidgas. Ändring i beslut om körförbud söks genom begäran om omprövning och därefter besvär hos förvaltningsdomstolen. Även andra bestämmelser som preciserar förfarandet med körförbud ingår i förslaget.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2018 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft under 2019.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen handlar det om att utvidga det faktiska användningsområdet för bötesförfarandet genom att behörigheten att förelägga körförbudspåföljder till alla delar överförs till polisen. Det betyder att rattfylleri kan behandlas i bötesförfarande. Körförbud kommer att meddelas i ett administrativt förfarande utifrån ett fällande avgörande.

Betänkande LaUB 14/2017 rd

Enligt 1 § i den gällande bötesförfarandelagen (754/2010) kan i ett förfarande enligt den lagen föreläggas bötesstraff för en förseelse för vilken inte har föreskrivits strängare straff än böter eller fängelse i högst sex månader. Det föreslås inga ändringar i detta i propositionen. För rattfylleri enligt 23 kap. 3 § i strafflagen kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Rattfylleri kan således utifrån det villkor som gäller maximistraffet behandlas i bötesförfarande redan nu. Enligt den gällande lagen förhindrar ändå en sådan obligatorisk tilläggsåtgärd som inte kan föreläggas utanför domstol att bötesförfarandet används. En sådan åtgärd är till exempel körförbud när det meddelas med stöd av 64 § 1 mom. i körkortslagen (386/2011) som tilläggsåtgärd för rattfylleri. I propositionen föreslås det på det sätt som sägs ovan att behörigheten att meddela körförbud till alla delar överförs till polisen (lagförslag 2). Det blir då möjligt att faktiskt handlägga rattfylleri i bötesförfarandet.

Lagutskottet anser att den föreslagna utvidgningen av användningsområdet för bötesförfarandet är motiverad. Utskottet instämmer i det som sägs i motiven (RP, s. 4) om att domstolarna för närvarande avgör ett stort antal klara och enkla rattfylleribrott, som skulle vara lämpliga att handläggas i bötesförfarandet. Utskottet anser att utvidgningen av tillämpningsområdet för bötesförfarandet gör det möjligt att styra domstolarnas och åklagarväsendets resurser till sådana ärenden som det är nödvändigt att handlägga i domstol bland annat av rättsskyddsskäl. Propositionen tryggar också på detta sätt medborgarnas rättigheter att få sin sak behandlad utan ogrundat dröjsmål.

Det föreslås också i propositionen att den misstänktes samtycke, som utgör en förutsättning för bötesförfarandet, lättas upp så att erkännande och godkännande av påföljden som element i samtycket slopas (4 § 1 mom. i lagförslag 1). Enligt den gällande lagen förutsätts det för att bötesförfarandet ska kunna användas att den misstänkte erkänner gärningen och godkänner den påföljd som föreläggs på grund av gärningen samt avstår från sin rätt till en muntlig behandling och samtycker till att ärendet avgörs i bötesförfarandet. Enligt förslaget ska den misstänkte således endast avstå från sin rätt till en muntlig behandling och samtycka till att ärendet avgörs i bötesförfarandet. Som motvikt till den ändringen föreslås att den misstänkte i fortsättningen ska kunna anföra besvär hos domstolen utan begränsningar av besvärsgrunderna. Ändringar föreslås också i de procedurbestämmelser som ska iakttas vid handläggningen av sådana besvär.

Lagutskottet anser att det är motiverat att lindra bestämmelserna om den misstänktes samtycke och utvidga möjligheten att söka ändring. I propositionsmotiven sägs det (RP, s. 4) att i samband med verkställandet av bötesförfarandelagen har det framgått att den misstänktes samtycke i fyra delar gör förfarandet onödigt tungt och är ägnat att minska användningen av förfarandet. Utskottet fäster också uppmärksamhet vid att den misstänkte vid bötestidpunkten kanske känner till själva händelseförloppet men inte alltid har en klar uppfattning om korrelationen mellan rekvisitet och sitt förfarande, om uppsåt eller om eventuella ansvarsfrihetsgrunder. Åtminstone för en lekman kan det också vara mycket svårt att bedöma om en påföljd är korrekt, åtminstone vid tidpunkten för händelsen. Det framgår av propositionsmotiven (RP, s. 4) att den nuvarande regleringen också begränsar sökandet av ändring och därigenom den misstänktes rättsskydd. Om en person har erkänt gärningen och godkänt påföljden på ett giltigt sätt, kan han eller hon enligt de gällande bestämmelserna inte längre i överklagandefasen effektivt bestrida sin skuld eller bedöma påföljden på ett väsentligt annorlunda sätt än i det föreläggande som han eller hon godkänt.

Betänkande LaUB 14/2017 rd

I ljuset av det som sägs ovan anser utskottet att det är lämpligt att samtycket framöver i enlighet med propositionen endast ska gälla behandlingsordningen. Också förslaget om att utvidga besvärsrätten och förtydliga bestämmelserna om ändringssökande är viktiga. Lagutskottet ansåg redan i sitt betänkande om införandet av reformen av bötesförfarandet (LaUB 12/2016 rd) att det är viktigt att möjligheterna att lätta upp förfarandet undersöks, dock så att rättsskyddet inte äventyras.

Regeringen föreslår att ett allmänt kriterium för att använda bötesförfarandet ska vara att ärendet är klart och enkelt (1 § i lagförslag 1). Tillägget innebär inte någon ändring i sak för de ärenden som för närvarande handläggs i bötesförfarandet, eftersom samma krav indirekt framgår av villkoren för summarisk förundersökning (RP, s. 58). I vissa fall kan dock praktiska skäl kräva fullständig förundersökning. Utskottet anser att det är motiverat att foga kravet till lagen för att förhindra att sådana ärenden som inte kan betraktas som klara och enkla avgörs i bötesförfarandet.

I propositionen föreslås det att polisens körförbuds förfarande förenklas så att föraren kan börja höras redan på platsen för händelsen (76 a § 2 mom. i lagförslag 2). Dessutom ska ett beslut om körförbud för en person som har temporärt körförbud kunna delges som vanlig delgivning (76 a § 3 mom. i lagförslag 2). Också polisens möjligheter att bestämma att ett temporärt körförbud ska upphöra utvidgas (72 § i lagförslag 2). Ändring i körförbudsbeslut söks enligt propositionen genom att man begär omprövning och därefter anför besvär hos förvaltningsdomstolen (95 a § i lagförslag 2). Lagutskottet ställer sig bakom de föreslagna procedurbestämmelserna.

Kommunikationsutskottet föreslår i sitt utlåtande om propositionen (KoUU 22/2017 rd) att lagutskottet överväger om det kan införas en bestämmelse om längden på temporärt körförbud för att säkerställa att medborgare behandlas lika och rättvist. Lagutskottet noterar att det i propositionen föreslås att 72 § i körkortslagen (lagförslag 2) kompletteras med en bestämmelse om att polisen kan bestämma att det temporära körförbudet ska upphöra, om det finns vägande skäl för detta till exempel med beaktande av längden på behandlingen av brottmål och ett till körförbudet anknutet brottmål är anhängigt vid domstol. Utskottet anser att man genom den bestämmelsen kan beakta exempelvis sådana situationer där ett temporärt körförbud kan bli oskäligt långvarigt. Utskottet anser inte att det i samband med den här propositionen behövs bestämmelser om längden på ett temporärt körförbud.

Sammantaget anser utskottet lagförslagen vara behövliga och angelägna. Lagutskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer.

Informationssystemen

Lagutskottet har i samband med behandlingen av propositionen bedömt överföringen av information som behövs vid handläggningen av ett körkortsärende mellan myndigheterna och huruvida informationen överförs tillräckligt snabbt när man beaktar kravet på en snabb handläggning av ärenden och ett smidigt förfarande. Detta har betydelse bland annat för parternas rättsskydd. Väsentliga i den här bedömningen är de reformer som behövs i informationssystemen. Utskottet noterar också att till exempel polisen inte har något ärendehanteringssystem för körförbudsärenden utan handlägger besluten i pappersform. Utskottet har också bedömt huruvida ikraftträdandet av

Betänkande LaUB 14/2017 rd

reformen borde knytas till samma tidtabell som totalreformen av vägtrafiklagen och ändringarna i informationssystemen göras som en del av en större helhet.

Enligt uppgift till utskottet har man vid beredningen av propositionen bedömt möjligheterna att knyta ikraftträdandet till exempel till den tidpunkt när polisens nya ärendehanteringssystem (PATJA) blir färdigt eller till ikraftträdandet av totalreformen av vägtrafiklagen. Införandet av polisens ärendehanteringssystem har ändå skjutits fram på obestämd tid, och det är inte heller klart när vägtrafiklagen träder i kraft. Enligt uppgift är det således inte motiverat att binda ikraftträdandet till dessa. Ikraftträdandet av reformen behöver inte heller samordnas med andra projekt.

Enligt vad utskottet erfar har man vid beredningen av propositionen gått igenom konsekvenserna för informationssystemen och för bestämmelserna om rätt till information och om anmälningar.

Det krävs vissa ändringar i de informationssystem som hänför sig till körförbud innan reformen kan genomföras. Ikraftträdandet kräver till exempel inte något sådant mer omfattande ärendehanteringssystem som det som nämns i propositionen, utan det är meningen att först göra de minimiändringar i de gällande systemen som den nya lagstiftningen kräver.

För det första behövs det sådan återrapportering om påföljdsavgörandena som startar körförbuds-förfarandet. Uppgifter om tillräknade trafikbrott lagras i Trafiksäkerhetsverkets fordonstrafikregister redan nu. Polisen får via systemet återrapportering om brott med anledning av vilka prövning av körförbud utifrån upprepade förseelser ska inledas. Denna informationsförmedling behöver utvidgas så att polisen via systemet får information om alla brott som leder till körförbud. Enligt uppgift kan man vid behov försnabba översändandet av information från justitieförvaltningen till Trafiksäkerhetsverket. Också uppgifter om ändringssökande ska sändas till polisen. Dessutom behöver polisen få tillgång till det närmare innehållet i fällande avgöranden. Det sker genom att Rättsregistercentralen öppnar ett användargränssnitt för polisen till de behövliga informationssystemen inom justitieförvaltningen.

I ljuset av det som sägs ovan anser lagutskottet att det med tanke på införandet av propositionen är viktigt att de behöriga myndigheterna gör dessa minimiändringar i informationssystemen så snart som möjligt. Reformerna bör genomföras så att de uppgifter som behövs kan överföras så snabbt som möjligt mellan myndigheterna. Enligt uppgift har man inom justitieförvaltningen redan beaktat de resurser som minimiändringarna kräver i ramen för statsfinanserna. Inom inrikesministeriets förvaltningsområde bör man ännu vid behov beakta behovet av extra resurser till exempel i tilläggsbudgeten. Lagutskottet betonar att tillräckliga resurser måste anvisas också för de nödvändiga ändringarna så att förfarandena fungerar och tidtabellen håller.

Lagutskottet anser att eventuella större utvecklingsprojekt kring informationssystemen måste planeras och anslag beviljas separat och att det inte är motiverat att koppla projekten till ikraftträdandet av den aktuella reformen. Lagutskottet anser ändå att det är viktigt att man kan starta större utvecklingsprojekt så snart som möjligt, att projekten planeras på ett behörigt sätt och att de också får tillräckliga resurser.

Betänkande LaUB 14/2017 rd

Förvandling av böter

Efter den föreslagna reformen kan grundformen av rattfylleri enligt 23 kap. 3 § i strafflagen handläggas i bötesförfarandet. Reformen gäller inte grovt rattfylleri. Lagutskottet påpekar att enligt det gällande 2 a kap. 6 § 4 mom. i strafflagen förvandlas inte ett bötesstraff som förelagts enligt förfarandet i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot till fängelse. Böterna förvandlas inte heller till fängelse när domstolen har dömt ut dem som besvärinstans. Bestämmelsen fick sitt nuvarande materiella innehåll genom lag 578/2008 (RP 164/2007 rd) då det bestämdes att böter som då förelades i strafforderförfarande inte fick förvandlas. Detsamma gällde sedan tidigare ordningsbot.

Lagutskottet anser att utgångspunkten att andra böter än sådana som har dömts ut av domstol inte får förvandlas till fängelse är korrekt och befogad, bland annat mot bakgrund av grundlagsutskottets utlåtandepraxis. Lagutskottet konstaterade vid behandlingen av propositionen med förslag till lagar om ändring av 1 § i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot och av 2 a kap. i strafflagen (RP 291/2014 rd) i sitt betänkande (LaUB 36/2014 rd) att grundlagsutskottet redan på 1980-talet ansåg att endast en domstol får förelägga böter som direkt eller indirekt kan leda till fängelsestraff (GrUU 1/1982 rd). Grundlagsutskottet har senare upprepat sin ståndpunkt (se t.ex. GrUU 7/2010 rd). Att strafforderböter tidigare har kunnat förvandlas till fängelse beror på att lagen om strafforderförfarande (692/1993) är en undantagslag och stiftad i grundlagsordning. Den nya lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010) är däremot stiftad i vanlig lagstiftningsordning.

I propositionsmotiven (RP, s. 51) uppskattas det att propositionen kommer att minska antalet bötesfångar med ca 14 fångar. Justitieministeriet har ändå preciserat uppskattningen under utskottsbehandlingen och uppger att ungefär sex fångar kommer att avtjäna förvandlingsstraff för grundrekvisitet för rattfylleri. Ändringen gäller alltså ett mycket litet antal rattfyllerister.

Enligt uppgift till lagutskottet utgör de personer som dömts till böter för rattfylleri inte för närvarande någon särskilt problematisk grupp med tanke på förvandlingsstraffet. Böterna kan nästan alltid fås i pengar. De som dömts för rattfylleri har vanligtvis fast anställning och egen bil. Det är i allmänhet allvarligt marginaliserade medellösa personer med alkohol- och drogproblem som tvingas avtjäna förvandlingsstraff. Propositionens konsekvenser för förvandlingsstraffet gäller endast de allra mest marginaliserade gärningsmännen. Dessa är i ljuset av det som sägs ovan ett undantag också bland rattfylleristerna.

Med beaktande av det som sägs ovan bedömer lagutskottet således att propositionen inte till dessa delar har några större konsekvenser för brottsituationen, den allmänna laglydigheten eller det straffrättsliga systemets acceptans. Detta särskilt som påföljden samtidigt kan bestämmas snabbare, vilket i sin tur ökar straffens preventiva effekt.

Trots det är lagutskottet av principiella skäl bekymrat över att de till buds stående faktiska påföljderna för rattfylleri minskar till den del böter som har dömts ut i bötesförfarandet inte kan förvandlas till fängelse. Lagutskottet anser att man i framtiden bör göra en allmän bedömning av systemet med förvandlingsstraff. Då kunde man bland annat fästa vikt vid särdragen hos de personer

Betänkande LaUB 14/2017 rd

som blir föremål för processen med förvandlingsstraff. Det är exempelvis motiverat att bedöma en modell med påföljder av typen vårdpåföljd.

Anvisningar och utbildning

Lagutskottet understryker att när rattfylleri börjar behandlas i bötesförfarandet och behörigheten att förelägga körförbudspåföljder till alla delar överförs till polisen bör man se till att tillämpningspraxis är enhetlig i hela landet. När man bestämmer påföljderna bör man lägga särskild vikt vid jämlikhetsprincipen, som tryggas i grundlagens 6 §. En enhetlig tillämpning behöver säkerställas bland annat via utbildning och samordnade anvisningar för hela landet.

Enligt uppgift till utskottet innehåller polisens böteshandbok anvisningar om att ett ärende inte ska handläggas i summariskt förfarande, om en person upprepade gånger gör sig skyldig till förseelser och därmed visar att han eller hon är uppenbart likgiltig för förbud och påbud i lag. Lagutskottet anser att det är viktigt att man när det handlar om återfall i rattfylleri vid behov handlägger ärendet i en vanlig straffprocess i domstol. Då är också förvandling av böter möjlig. Lagutskottet understryker att man när reformen genomförs bör uppdatera anvisningarna och ordna utbildning för att försäkra sig om att påföljdsspraxis för rattfylleri motsvarar domstolarnas gängse praxis både när det gäller straffets stränghet och återfallen i brott. Utskottet betonar att meningen med propositionen inte är att vare sig lindra eller skärpa straffnivån för rattfylleribrott.

Utredning av den bötfälldes inkomster

I den gällande bötesförfarandelagen har man gått in för en modell där dagsbotens belopp, dvs. i praktiken framför allt utredningar om den misstänktes inkomster, behandlas av åklagaren. Detta föreslås inte bli ändrat i propositionen. Lagutskottet konstaterar för tydlighetens skull att också polisen har rätt att bedöma den bötfälldes inkomster utifrån en tillgänglig utredning i enlighet med 2 a kap. 2 § 3 mom. i strafflagen. Vid bötestidpunkten får den misstänkte också ge utredningen med hjälp av en smartenhet, till exempel genom att visa upp en elektronisk lönespecifikation i nätbanken. Då kan man undvika att ärendet till dessa delar överförs till åklagaren.

Extraordinärt ändringssökande

I 36 § i bötesförfarandelagen (lagförslag 1) i propositionen föreskrivs det om extraordinärt ändringssökande. Enligt uppgift till utskottet har det förekommit mänskliga misstag i bötesförfarandet, och det har funnits behov av extraordinärt ändringssökande.

Vid behandlingen av propositionen har lagutskottet övervägt om 36 § borde kompletteras med en preciserande bestämmelse om att den myndighet som har förelagt böter har rätt att söka ändring i ett ordningsbots-, bötes- eller strafföreläggande genom extraordinära besvär. Regeringen föreslår inte i propositionen några ändringar eller preciseringar i den gällande bestämmelsen i fråga om kretsen av personer som har rätt till extraordinärt ändringssökande.

Den processrättsliga lagstiftningen har i allmänhet inte några bestämmelser om legitimitet i det här avseendet, dvs. om vem som har rätt till extraordinärt ändringssökande. Däremot har frågan behandlats i rättslitteraturen och i rättspraxis.

Betänkande LaUB 14/2017 rd

I högsta domstolens praxis har domaren i ett brottmål ansetts ha rätt att ansöka om återbrytande av sitt avgörande till den åtalades fördel (t.ex. HD 2014:10, HD 2013:64, se också HD 2007:97 och HD 1999:81). Av avgörandena HD 2007:97 och 1999:81 framgår det att åklagaren på motsvarande sätt i ett strafforderförfarande enligt den tidigare lagen har haft rätt att ansöka om återbrytande av ett avgörande som träffats av åklagaren i strafforderförfarande.

I rättslitteraturen har det dessutom ansetts, delvis med stöd i rättspraxis, att bland annat chefsdomaren, de högsta laglighetsövervakarna och de verkställande myndigheterna, som för böternas del är Rättsregistercentralen, kan ha legitimitet för ändringssökande. Det har givetvis också parterna, målsäganden och övriga som i personellt avseende är bundna av rättskraften i ett avgörande.

Utifrån det som sägs ovan anser lagutskottet att eftersom kretsen av personer som har rätt till extraordinärt ändringssökande är stor, är det inte lämpligt att exakt avgränsa legitimiteten för ändringssökandet i lagstiftningen. Enligt utskottet är syftet med 36 § i bötesförfarandelagen ändå att ändring till den bötfälldes fördel ska kunna sökas genom extraordinära besvär bland annat av den myndighet som framställt yrkandet eller utfärdat strafföreläggandet, såsom polisen eller åklagaren, i enlighet med principerna i den praxis som anges ovan.

Delgivning av beslut om körförbud

Den föreslagna 76 a § i körkortslagen (lagförslag 2) gäller förfarandet i ärenden om körförbud på straffrättsliga grunder. I 3 mom. sägs det att om föraren är belagd med temporärt körförbud eller av någon annan orsak inte har kör rätt när ett beslut om körförbud som avses i 1 mom. fattas, får föraren delges beslutet om körförbud genom brev per post. Vid behandlingen av propositionen bedömde lagutskottet till vilka delar lagstiftningen gör det möjligt att använda en e-postadress som uppgetts för myndigheterna vid delgivningen av ett beslut om körförbud i de fall som avses i 3 mom.

Lagutskottet påpekar att på körförbud som meddelas i ett administrativt förfarande tillämpas förvaltningslagen (434/2003). Utskottet betonar att den föreslagna bestämmelsen i 76 a § 3 mom. i körkortslagen om att föraren på vissa villkor får delges beslutet om körförbud genom brev per post avser vanlig delgivning, som det föreskrivs om i 59 § i förvaltningslagen och 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003, kommunikationslagen).

Enligt 59 § i förvaltningslagen sker vanlig delgivning per post genom brev till mottagaren. Bevislig delgivning ska verkställas per post mot mottagningsbevis, överlämnas till delgivningens mottagare eller dennes företrädare eller verkställas som stämningsdelgivning (60 §).

Vid vanlig delgivning får enligt 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet en handling med samtycke av den som saken gäller delges som ett elektroniskt meddelande. Med elektroniskt meddelande avses till exempel e-post.

I 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet sägs det att om det krävs för att tillgodose skyddet för den personliga integriteten eller av ett särskilt behov av skydd eller säkerhet hos den som saken gäller, eller för att trygga dennes rättigheter, ska vid delgivning-

Betänkande LaUB 14/2017 rd

en emellertid iakttas vad som i 18 § eller annars föreskrivs om delgivning. Det betyder att elektronisk delgivning ska ske bevisligen. Myndigheten ska då meddela att parten eller dennes företrädare kan hämta handlingen från en av myndigheten anvisad server, databas eller någon annan fil. Parten eller dennes företrädare ska identifiera sig när handlingen hämtas (18 § 1 och 2 mom.).

I förarbetena till lagen tar man inte ställning till hur de avgöranden som gäller påföljder för brott eller körförbud förhåller sig till denna undantagsbestämmelse om skydd för den personliga integriteten. Enligt regeringens proposition (RP 17/2002 rd, detaljmotiven till 19 §) måste myndigheterna särskilt se till att detta delgivningssätt inte leder till att material som ska hållas hemligt avslöjas eller att någon utomstående får känsliga uppgifter om den som saken gäller, en närstående till denne eller dennes verksamhet, exempelvis uppgifter om ekonomiska svårigheter eller hälsotillstånd.

Avgöranden om körförbud är i princip inte sekretessbelagda. De kan ändå undantagsvis innehålla till exempel uppgifter enligt 24 § 26 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) om känsliga omständigheter som gäller privatlivet för någon som misstänks för ett brott, en målsägande eller någon annan som har samband med ett brottmål eller uppgifter om ett brottsoffer.

Laguskottet konstaterar att avgöranden om körförbud således i de fall som avses i 76 a § 3 mom. i körkortslagen i regel kan delges också per e-post. Om ett avgörande i ett undantagsfall innehåller sekretessbelagda uppgifter, ska det delges till exempel genom brev per post eller på det sätt som anges i 18 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (bevislig elektronisk delgivning). Utskottet påpekar dessutom att e-post vid behov ska krypteras på behörigt sätt (säkerhetspost).

Samordning

Riksdagen håller på att behandla en proposition med förslag till ändring av lagen om transportservice och vissa lagar som har samband med den (RP 145/2017 rd). I den propositionen föreslås delvis samma lagar bli ändrade som i den nu aktuella propositionen om bötesförfarandet (RP 103/2017 rd). I den ovannämnda propositionen som gäller lagen om transportservice föreslås det också att lagen om fordonstrafikregistret (541/2003), som föreslås bli ändrad i denna proposition, ska upphävas. Laguskottet påpekar att propositionerna bör samordnas när den proposition som gäller lagen om transportservice (RP 145/2017 rd) behandlas. Behovet av samordning gäller 101 § 2 mom. i körkortslagen (386/2011), 106 § i vägtrafiklagen (267/1981) och 17 § 2 mom. 2 punkten i lagen om fordonstrafikregistret (541/2003).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Laguskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1–6 i proposition RP 103/2017 rd utan ändringar.

Betänkande LaUB 14/2017 rd

Helsingfors 28.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
medlem Tiina Elovaara blå
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Ari Jalonen blå
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Pia Kauma saml
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Sanna Marin sd
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Juha Pylväs cent
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ville Tavio saf.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.

Betänkande LaUB 14/2017 rd

Reservation

RESERVATION

Motivering

I regeringens proposition RP 103/2017 rd utvidgas användningsområdet för bötesförfarandet för polisen genom att behörigheten att förelägga körförbudspåföljder till alla delar överförs till polisen. Det betyder att rattfylleri ska behandlas i bötesförfarande.

I dag meddelas domar för rattfylleri i tingsrätten, och obetalda böter förvandlas då till fängelse. Böter för rattfylleri som förelagts av polisen i bötesförfarandet kan ändå inte förvandlas till fängelse trots att böterna blir obetalda och inte kan drivas in.

En rattfyllerist som inte betalar sina böter kan till följd av propositionen komma undan helt utan straff. Propositionen kommer att bidra till ökat rattfylleri och minskad trafiksäkerhet.

Samtidigt kommer behandlingen av påföljder för rattfylleri hos polisen i bötesförfarandet att försvaga rättsskyddet. Regeringens motivering till det försvagade rättsskyddet är en fiskal grund, dvs. att spara pengar. Det är inte heller helt problemfritt med tanke på ett enhetligt rättssystem och en sammanhållen strafflag att straffpåföljden för rattfylleri enligt propositionen ska handläggas i en allmän instans medan handläggningen av besvär som gäller körförbud sker i en förvaltningsdomstol.

Att eftersträva inbesparingar på det sätt som regeringen nu föreslår är en mycket kortsiktig rättspolitik. I en rättsstat gör man inte så att man för att spara pengar låter bli att sätta en brottsling i fängelse för rattfylleri.

När utövningen av den dömande makten i allt högre grad överförs på polisen blir polisarbetet också mer krävande, och polisens arbetsbörda ökar. Det minskar de totala inbesparingarna av regeringens åtgärder.

Ett annat av regeringens mål är att domstolarna ska kunna koncentrera sig på sina kärnuppgifter. I praktiken undergräver propositionen tvärtom principen om att domsrätten tillkommer domstolarna.

I samband med beredningen av statsbudgeten har man beaktat att propositionen om den genomförs kommer att minska arbetsmängden inom rättsväsendet. Om man minskar domstolarnas anslag med ett belopp som motsvarar de uppskattade inbesparingarna, kan propositionen inte på något vis förbättra domstolarnas möjligheter att koncentrera sig på sina kärnuppgifter.

Det är inte vettigt att stifta en lag om inte brott mot lagen leder till straff. En sådan lag har inte heller någon brottsförebyggande effekt.

Också med tanke på offentligheten inom rättsskipningen är det en oroväckande tendens att en allt större del av brottmålen flyttas bort från domstolarna. En transparent rättsskipning har samband med medborgarnas förtroende för rättsväsendet.

Betänkande LaUB 14/2017 rd
Reservation

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Helsingfors 28.11.2017

Ville Tavio saf
Johanna Ojala-Niemelä sd
Sanna Marin sd
Katja Hänninen vänst
Johanna Karimäki gröna
Antero Laukkanen kd